

TER BESLISSING

Aan
de minister

*Alhoed
12/4/24*

Generale Thesaurie
Directie Financieringen

Persoonsgegevens

nota

Invulling evaluatie steunpakket KLM

Datum

4 april 2024

Notanummer

2024-0000221488

Bijlagen

1. Brief aan TK
2. Afschrift aan EK
3. Onderliggende beslisr

Aanleiding

Tijdens het commissiedebat Staatsdeelnemingen van 27 maart 2024 heeft u toegezegd om de Kamer nader te informeren over de externe adviseur die de evaluatie van het steunpakket aan KLM uitvoert en de invulling van de externe evaluatiecommissie. Met het versturen van bijgevoegde Kamerbrief geeft u opvolging aan deze toezegging.

Besispunten

- Gaat u akkoord met het informeren van de Tweede Kamer over de invulling van het steunpakket aan KLM? Zo ja, wilt u de Kamerbrief (bijlage 1) dan ondertekenen?
- Gaat u akkoord met het versturen van een afschrift van de Kamerbrief aan de Eerste Kamer? Zo ja, wilt u deze Kamerbrief (bijlage 2) dan ook ondertekenen?
- Graag uw akkoord voor het openbaar maken van de nu voorliggende nota en onderliggende beslisnota's (bijlage 3), conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- In de Kamerbrief gaat u eerst kort in op de achtergrond en het doel van de evaluatie van de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het steunpakket aan KLM. U geeft aan dat in de evaluatie de vormgeving, de naleving, de monitoring en de handhaving van het steunpakket aan bod zullen komen.
- Daarnaast wordt benadrukt dat de evaluatie ook als doel heeft om lessen te trekken voor mogelijke toekomstige steunpakketten.
- Bovendien informeert u de Kamer over de betrokkenheid van de externe evaluatiecommissie en dat zij bij afronding van de evaluatie met een eigenstandig oordeel zullen komen over de inhoud en het proces.
- Verder geeft u aan de EY als externe adviseur is aangetrokken om de evaluatie uit te voeren en welke onafhankelijke experts zitting zullen nemen in de externe evaluatiecommissie.

Communicatie

Media vragen geregeld naar het verloop van de evaluatie van het steunpakket. Uw woordvoerder zal journalisten actief op deze brief wijzen. Ook willen we via uw sociale media kanalen aandacht besteden aan de benoeming van de externe evaluatie commissie en externe adviseur.

Politiek/bestuurlijke context

In het CD Staatsdeelnemingen van 27 maart 2024 kwam de evaluatie aan het steunpakket uitgebreid ter sprake. Verder is er in de Eerste Kamer (EK) de afgelopen periode ook aandacht geweest voor het KLM-steunpakket n.a.v. brieven van de voormalig staatsagent. Op 9 april 2024 is er een mondeling overleg in de EK over KLM.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Doc nr.	Datum	Titel doc.
1	1-11-2023	Nota-min- Opzet evaluatie steunpakket KLM
2	13-2-2024	Nota-min- Kandidaten voor evaluatiecommissie steunpakket KLM

TER BESLISSING

Aan
de minister

Directie Financieringen

Persoonsgegevens

nota

Opzet evaluatie steunpakket KLM

①

→ voorwaarden que formulering en criteria die daaraan verbonden waren ook in de vragen

Datum

1 november 2023

Notanummer

2023-0000248529

Bijlagen

1. Visuele weergave onderzoek

Aanleiding

Zoals met de Tweede Kamer overeengekomen zal het steunpakket KLM worden geëvalueerd. Eerder bent u over de opzet van de evaluatie geïnformeerd bij de Kamerbrief van 13 oktober 2023 over de juridische analyse van mogelijke vervolgstappen tegen KLM (zie bijlage 1). Met deze nota leggen we de verder uitgewerkte evaluatieopzet van het steunpakket aan u voor.

Beslispunten

Bent u akkoord met de uitwerking van de onderzoeksopzet? Indien u akkoord bent zullen wij de opdracht uitzetten bij een externe adviseur.

Kernpunten

- De evaluatie ziet toe op de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het steunpakket aan KLM. De centrale onderzoeksvraag luidt: "In hoeverre was het steunpakket effectief en efficiënt en welke lessen zijn er te trekken voor toekomstige (vergelijkbare) steunpakketten?"
- De centrale onderzoeksvraag en de algemene opzet van de evaluatie van het steunpakket KLM zijn reeds met de Kamer gedeeld n.a.v. een toezegging hierover van u aan de Kamer.¹ Onderaan de toelichting staat de exacte tekst die met beide Kamers gedeeld is. Het lijkt ons niet nodig om ook deze meer uitgebreide opzet nog met de Kamers te delen omdat dit in lijn is met de eerder gedeelde (beknopte) evaluatieopzet, maar wij vernemen het graag als u dat anders ziet.
- In bijlage 2 treft u een visuele weergave van de onderzoeksopzet. De evaluatie zal worden uitgevoerd door een externe adviseur. Om het proces met de externe adviseur zo goed mogelijk te begeleiden zal op ambtelijk niveau een evaluatiecommissie ingericht worden met in ieder geval ambtenaren van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Financiën. Bij de totstandkoming van het steunpakket zijn ook het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Algemene Zaken betrokken geweest, maar daarna hebben zij geen significante rol meer gehad. Wij overleggen nog met deze ministeries om te bepalen of een rol voor hen wenselijk is in deze evaluatiecommissie.
- Na uw akkoord met de uitwerking van de onderzoeksopzet zal het offertetraject voor het inhuren van een externe adviseur worden gestart. In het geval er vanuit de Kamer, naast eerder aangenomen moties, aanvullende

② i.e.,
waren de voorwaarden scherp genoeg en handhaving- op het goed verworlet

¹ Kamerstukken II, 2022-2023, 29 232, nr. 63

verzoeken komen m.b.t. deze evaluatie, dan zullen we die proberen mee te nemen. Tot nu toe hebben wij geen reactie gehad van de Kamer op de eerder genoemde brief waarin de opzet werd gedeeld. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de brief slechts één dag voor het verkiezingsreces door de Kamer is behandeld in de procedurevergadering. Toen is alleen geconcludeerd dat de Kamer na de verkiezingen een rondetafelgesprek wil organiseren "met meerdere deskundigen".

Toelichting

- Wij hechten eraan deze evaluatie grondig en zorgvuldig te doen. Om die reden vinden we het passend dat een onafhankelijke partij dit onderzoek uitvoert. De opdracht zal, na uw akkoord, worden uitgezet binnen een bestaand perceel met verschillende partijen die vallen onder de Raamovereenkomst zoals overeen is gekomen met de directie Financieringen. Dit perceel kent vijf partijen waarvan er twee in een eerder stadium bij dit steunpakket betrokken zijn geweest als adviseur. Deze partijen zijn dan ook uitgesloten van deelname. De uitwerking van de evaluatieopzet (bijlage 2) kan na overleg met de externe adviseur mogelijk op onderdelen wijzigen. Indien dit substantiële gevolgen heeft voor het onderzoek, zullen u daarover informeren.
- De evaluatie zal primair een literatuuronderzoek worden. Voor de feitenbasis zal gebruik worden gemaakt van bestaande stukken, waaronder Kamerbrieven, de rapportages van de staatsagent, schriftelijke reacties van KLM en vakbonden en de juridische analyses die door de twee advocatenkantoren zijn verricht. Door gebruik te maken van bestaande stukken willen we ervoor zorgen dat de evaluatie wordt toegesneden op het steunpakket en de voor deze casus relevante documenten. Tegelijkertijd kan daarmee worden voorkomen dat de evaluatie te bewerkelijk en omvangrijk wordt en dat de externe adviseur die de evaluatie gaat doen het werk van andere externe partijen (zoals de staatsagent, consultants en juridisch adviseurs) onnodig gaat overdoen.
- Naast het literatuuronderzoek zullen interviews worden afgenomen met de belangrijkste stakeholders. Ook vragen we de externe adviseurs analyses en beoordelingen te doen om te kijken of er (betere) alternatieve steuninstrumenten, monitoringsmogelijkheden en handhavingsmogelijkheden ingezet hadden kunnen worden. Daarnaast worden in de evaluatie de aanbevelingen van de staatsagent, die reeds met de Kamer zijn gedeeld bij de aanbieding van zijn vijfde rapportage, betrokken. Doel is om tot relevante aanbevelingen en verbeterpunten voor de toekomst te komen.
- In de evaluatie zullen de moties worden meegenomen die door het parlement zijn aangenomen:
 - De motie van de heer Ephraïm (toen Gr.-Van Haga, nu lid-Ephraïm)² vraagt om een internationale vergelijking en een vergelijking met andere steunpakketten. In de evaluatie wordt een analyse gedaan van vergelijkbare steunpakketten aan vliegmaatschappijen in Europees verband.
 - De motie van de heer De Jong (D66)³ vraagt om een uitwerking van een plan – een draaiboek – om zodoende de kans dat de staat in de toekomst steun moet verlenen wordt geminimaliseerd. In de evaluatie zal een aantal aanbevelingen worden gedaan, die ingaan op de vraag hoe een eventueel toekomstig steunpakket eruit zou kunnen zien.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 28 165, nr. 403

³ Kamerstukken II, 2022-2023, 28 165, nr. 404

- De motie van de heer Krul (CDA)⁴ verzoekt het kabinet bij de evaluatie van het steunpakket een analyse toe te voegen om in de toekomst stevigere en verplichtende voorwaarden toe te voegen, vooral gericht op het schenden van afspraken, en daarin mee te nemen hoe de overheid zou moeten handelen bij schending van die afspraken inclusief de mogelijkheid tot het opleggen van sanctie(s).
- Het streven is om de uitkomst van de evaluatie in de eerste helft van 2024 met de Tweede Kamer te delen.

Tekst opzet evaluatie eerder gedeeld met de Kamer

“Zoals aangekondigd in de brief bij de vijfde rapportage van de staatsagent zal het steunpakket KLM worden geëvalueerd. In het commissiedebat staatsdeelnemingen van 1 juni 2023 heb ik toegezegd de onderzoeksvraag van de evaluatie met uw Kamer te delen. De evaluatie ziet toe op de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het steunpakket aan KLM. De centrale onderzoeksvraag luidt: “In hoeverre was het steunpakket effectief en efficiënt en welke lessen zijn er te trekken voor toekomstige (vergelijkbare) steunpakketten?”

De volgende onderdelen zullen worden geëvalueerd:

- De vormgeving van het steunpakket: hierbij zal worden nagegaan hoe- het steunpakket tot stand kwam, inclusief de financiële structuur, verstrekte garanties en lening en in welke mate de gestelde doelen zijn behaald.
- De monitoring van het steunpakket: hierbij wordt bekeken op welke manier toezicht werd gehouden op het steunpakket en in hoeverre dit een passende manier was om toezicht te houden op de naleving van het steunpakket.
- De naleving van de voorwaarden uit het steunpakket: hierbij wordt een analyse gemaakt van de mate waarin de begunstigde partij heeft voldaan aan de voorwaarden en verplichtingen zoals vastgelegd in het steunpakket. Daarbij wordt gekeken naar in hoeverre er voorwaarden niet zijn nageleefd en wat daarvan de oorzaken zijn. Voor deze analyse zal onder meer gebruik gemaakt worden van de rapportages van de staatsagent.
- De handhaving van de voorwaarden uit het steunpakket: hierbij zal worden onderzocht in welke mate handhavingsmaatregelen effectief konden worden ingezet om te waarborgen dat de voorwaarden van het steunpakket konden worden nageleefd. Voor deze analyse zal gebruik worden gemaakt van de uitkomsten uit de juridische analyse die in deze brief met u zijn gedeeld.

Op basis van bovenstaande analyse worden succespunten en knelpunten geïdentificeerd en geconcludeerd of het steunpakket doelmatig en doeltreffend was. Daarnaast wordt gekeken naar lessen voor toekomstige (vergelijkbare) steunpakketten. Op welke manier kunnen mogelijk geïdentificeerde knelpunten worden geadresseerd en hoe zou een toekomstig steunpakket vormgegeven zijn waarbij ook naleving, monitoring en handhaving voldoende geborgd zijn? Bij het behandelen van de hierboven genoemde onderdelen zal de evaluatie tevens ingaan op de twee ingediende moties van de heer Ephraïm en de heer De Jong:

- De motie van de heer Ephraïm vraagt om een internationale vergelijking en een vergelijking met andere steunpakketten. In de evaluatie wordt een analyse gedaan van vergelijkbare steunpakketten aan vliegmaatschappijen in Europees verband.
- De motie van de heer De Jong vraagt om een uitwerking van een plan – een draaiboek – om zodoende de kans dat de staat in de toekomst steun moet verlenen wordt geminimaliseerd. In de evaluatie zal een aantal aanbevelingen

⁴ Kamerstukken II, 2023-2024, 31 936, nr. 1119

worden gedaan, die ingaan op de vraag hoe een eventueel toekomstig steunpakket eruit zou kunnen zien indien zich een soortgelijke situatie zou voordoen.

Bij de evaluatie wordt een externe adviseur betrokken om daarmee een onafhankelijke en externe toetsing van het steunpakket te borgen. Ook worden in de evaluatie de aanbevelingen van de staatsagent, die reeds met u zijn gedeeld bij de aanbieding van zijn vijfde rapportage, betrokken. Het streven is om de uitkomst van de evaluatie in de eerste helft van 2024 met uw Kamer te delen.”

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

BIJLAGE 2 – visuele weergave onderzoekopzet evaluatie steunpakket KLM

A. Inleiding/ Vormgeving			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wat was de aanleiding voor het steunpakket? 2. Hoe kwam het steunpakket na het steunverzoek op hoofdlijnen tot stand? 3. Hoe is het steunpakket vormgegeven (inclusief financiële structuur en voorwaarden)? 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de aanleiding (1) • Beschrijving van de totstandkoming van het steunpakket door aanvullen feitenrelaas Linklaters (2) • In kaart brengen van financiële structuur van steunpakket en gestelde voorwaarden (3) 	Indien nodig	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen van context waarbinnen het steunpakket tot stand is gekomen • Identificeren van de verschillende scenario's voorafgaand aan de totstandkoming van het steunpakket. 	N.v.t. Dit inleidende hoofdstuk is beschrijvend en bedoeld om de context te schetsen waarbinnen het steunpakket tot stand kwam.
B. Doeltreffendheid en doelmatigheid van het steunpakket			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wat waren de hoofddoelen van het steunpakket? 2. In welke mate zijn de gestelde doelen behaald? 3. Waren er alternatieve steuninstrumenten waarmee de doelen beter hadden kunnen worden gerealiseerd 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • Identificeren van oorspronkelijke doelen van het steunpakket (1) • In kaart brengen van alternatieve steuninstrumenten (3) 	FIN (Directie Financieringen, FEZ) I&W, EZK, KLM, (directie, RvC, bonden), AZ	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen (3) n.a.v. interviews en aanvullende informatie • Identificeren van mogelijke succes-, knel- en verbeterpunten voor punt F 	<ul style="list-style-type: none"> • In welke mate zijn de oorspronkelijk gestelde doelen behaald? (2) • Waren er alternatieve steuninstrumenten waarmee de doelen beter hadden kunnen worden gerealiseerd? (3)
C. Monitoring van de voorwaarden van het steunpakket			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Op welke manier werd toezicht op de naleving van de voorwaarden gehouden? 2. Wie had daarbij welke rol en verantwoordelijkheid? 3. In hoeverre functioneerde de gekozen vorm van monitoring? 4. Waren er alternatieve monitoringsmogelijkheden geweest die het functioneren hadden kunnen verbeteren? 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • Identificeren van wijze van toezicht (1) • In kaart brengen van betrokkenen (incl. rollen en verantwoordelijkheden en escalatiemechanismen) (2) • In kaart brengen van alternatieve monitoringsmogelijkheden (4) 	Directie Financieringen, I&W, EZK, KLM, Staatsagent, LL, PA	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen (4) n.a.v. interviews en aanvullende informatie • Monitoring in de praktijk schetsen • Identificeren mogelijke succes-, knel-, en verbeterpunten voor punt F 	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre functioneerde de gekozen vorm van monitoring? (3) • Waren er alternatieve monitoringsmogelijkheden geweest die het functioneren hadden kunnen verbeteren? (4)

BIJLAGE 2 – visuele weergave onderzoeksofzet evaluatie steunpakket KLM

D. Naleving van de voorwaarden van het steunpakket			
<ol style="list-style-type: none"> 1. In hoeverre heeft KLM de gestelde voorwaarden nageleefd? 2. Wat waren de oorzaken van eventuele niet-naleving van de voorwaarden? 3. In hoeverre hadden deze oorzaken kunnen worden voorzien en had hier vooraf rekening mee kunnen worden gehouden, en wat waren gezien deze oorzaken eventuele mogelijkheden om naleving te bevorderen? 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • In kaart brengen van verschillende perspectieven (waaronder in elk geval staatsagent, staat en KLM) over de naleving (1) • In kaart brengen van verschillende perspectieven op de oorzaken van niet-naleving (2) 	Directie Financieringen, I&W, EZK, KLM, Staatsagent, LL, PA	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen (1) en (2) n.a.v. interviews en aanvullende informatie • Identificeren van mogelijke mitigerende maatregelen ten aanzien van oorzaken van eventuele niet-naleving (3) • Identificeren van mogelijke succes-, knel- en verbeterpunten voor punt F 	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre hadden de oorzaken kunnen worden voorzien en had hier vooraf rekening mee kunnen worden gehouden? (3) • Waren er andere handelingsmogelijkheden toen de oorzaken zich voordeden? (3)
E. Handhaving van de voorwaarden van het steunpakket			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Welke handhavingsmogelijkheden waren er? 2. Wie had daarbij welke rol en verantwoordelijkheid? 3. In hoeverre functioneerde de gekozen vorm van handhaving? 4. Waren er alternatieve handhavingsmogelijkheden geweest die het functioneren hadden kunnen verbeteren? 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • Identificeren van wijze van handhaving (1) • In kaart brengen van betrokkenen (incl. rollen en verantwoordelijkheden en escalatiemechanismen) (2) • In kaart brengen van alternatieve handhavingsmogelijkheden (4) 	Directie Financieringen, I&W, EZK, KLM, Staatsagent, LL, Landsadvocaat	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen (4) n.a.v. interviews en aanvullende informatie • Handhaving in de praktijk schetsen • Identificeren mogelijke succes-, knel-, verbeterpunten voor punt F. 	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre functioneerde de gekozen vorm van handhaving? (3) • Waren er alternatieve handhavingsmogelijkheden geweest die het functioneren hadden kunnen verbeteren? (4)

BIJLAGE 2 – visuele weergave onderzoeksofzet evaluatie steunpakket KLM

F. Succes-, knel- en verbeterpunten			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wat waren de succespunten van de steunverlening? 2. Wat waren de knelpunten van de steunverlening? 3. Wat kan worden geleerd van vergelijkbare steunpakketten aan vliegmaatschappijen in Europees verband? Waarbij zowel naar de voorwaarden als naar de financiële structuur wordt gekeken). 4. Wat zijn mogelijke verbeterpunten bij een eventueel toekomstig steunpakket? 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> • In kaart brengen van succespunten bij drie vergelijkbare steunpakketten (3) • Opsommen van de succes-, knel-, en verbeterpunten die zijn geïdentificeerd bij de eerdere onderdelen (1), (2) en (4) 	Waar nodig met andere luchtvaartmaatschappijen (BA, Air France en Lufthansa)	<ul style="list-style-type: none"> • Aanvullen (3 en 4) n.a.v. interviews en aanvullende informatie 	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre was de steunverlening aan KLM succesvol? • Wat kan worden geleerd van vergelijkbare steunpakketten aan vliegmaatschappijen in Europees verband? Waarbij zowel naar de voorwaarden als naar de financiële structuur wordt gekeken). • Wat zijn mogelijke verbeterpunten bij een eventueel toekomstig steunpakket?
G. Reactie ministerie van Financiën			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kan een steunpakket in de toekomst het beste worden vormgegeven? 2. Welke lessen trekt het ministerie van Financiën uit de evaluatie? 3. Hoe kan een draaiboek eruit zien dat bij een toekomstige ste 			
Literatuuronderzoek	Interviews	Analyse	Beoordeling
N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> • Reflecteren op de verbeterpunten onder F (1) en (2) • Vertalen van verbeterpunten in concrete acties (1) en (2) • Uitleg indien verbeterpunten niet worden meegenomen (1)

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK
TER BESLISSING

Aan
de minister

Directie Financieringen

Persoonsgegevens

nota

Kandidaten voor evaluatiecommissie steunpakket KLM

Datum

13 februari 2024

Notanummer

2024-0000165788

Bijlagen

- Nota FIN 248529: opzet evaluatie steunpakket KLM.

Aanleiding

Het steunpakket aan KLM zal worden geëvalueerd. Om de onafhankelijkheid van deze evaluatie te waarborgen, is het voorstel om (naast een via een aanbesteding te werven externe adviseur) drie onafhankelijke leden voor een evaluatiecommissie aan te stellen. Er zijn drie profielen: een publiek, een bedrijfseconomisch en een luchtvaartprofiel. Met deze nota leggen we kandidaten voor deze drie profielen aan u voor.

Beslispunten

Hebt u opmerkingen of bezwaren bij de kandidaten? (zie de namen hieronder bij de kernpunten). Als u geen opmerkingen of bezwaren heeft, dan zullen we kandidaten benaderen voor een rol als lid van de evaluatiecommissie voor de evaluatie van het steunpakket KLM.

Kernpunten

- Het steunpakket aan KLM zal de komende maanden worden geëvalueerd. Eerder is met uw ambtsvoorganger geïnformeerd de opzet van de evaluatie van het KLM-steunpakket afgestemd (zie nota FIN 24933, bijlage 1). De Tweede Kamer is reeds geïnformeerd over de onderzoeksvraag en de algemene opzet van de evaluatie¹.
- Om de onafhankelijkheid van de evaluatie in een zo groot mogelijke mate te waarborgen en om expertise van deskundigen erbij te betrekken, is het voorstel om een externe evaluatiecommissie van drie personen aan te stellen. Daarnaast is er een ambtelijke begeleidingscommissie, die primair toeziet op de voortgang van het proces en de beantwoording van de verschillende onderzoeksvragen en deelvragen.
- Voor de drie profielen hebben we een groslijstje van kandidaten opgesteld.
- Profiel publiek:

-
-
-
-
-
-

Persoonsgegevens

¹ Kamerstukken II, 2022-2023, 29 232, nr. 63

- Profiel bedrijfseconomisch:

-
-
-

Persoonsgegevens

- Profiel luchtvaart (input IenW):

-
-
-
-
-
-

Persoonsgegevens

- Voor het profiel publiek hebben uw eerdere suggesties hierover aan

Persoonsgegevens

 meegenomen. Voor het profiel luchtvaart hebben we het ministerie van IenW gevraagd om geschikte kandidaten met ons te delen. Deze personen zijn alle actief als onderzoekers en/of als consultant in de luchtvaartsector.

Toelichting

Inrichting van de evaluatie

Een evaluatiecommissie van drie externe personen heeft tot doel om de onafhankelijkheid van de evaluatie te waarborgen, doordat de commissie bij tussenrapportages en de eindrapportage een eigenstandig oordeel over de inhoud kan geven.

Er zal daarnaast een ambtelijke begeleidingscommissie worden opgezet met in ieder geval ambtenaren van het ministerie van Financiën (FIN) en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). De taak van de ambtelijke begeleidingscommissie is om tijdens het evaluatietraject vast te stellen of de tussentijdse rapportages in voldoende mate antwoord geven op de hoofd- en deelvragen en om de voortgang te bewaken. Verder is het contact met de begeleidingscommissie voor de adviseur een gelegenheid om eventuele problemen of onverwachte ontwikkelingen bij de uitvoering van de opdracht kenbaar te maken en te bespreken.

Bij de totstandkoming van het steunpakket zijn ook de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Algemene Zaken (AZ) betrokken geweest, maar daarna hebben zij geen significante rol meer gehad. Wij overleggen nog met deze ministeries om te bepalen of een rol in de begeleidingscommissie voor hen wenselijk is.

Scope evaluatie

Deze evaluatie van het steunpakket KLM is primair een beleidsevaluatie. De rechtmatigheid van het steunpakket behoort zodoende niet tot de scope van deze evaluatie. De scope van de evaluatie volgt uit het toetsingskader KLM, dat is opgesteld voorafgaand aan de steunverlening aan KLM, medio 2020.

Planning

Het steunpakket aan KLM zal de komende maanden worden geëvalueerd. Er is inmiddels een offerteaanvraag uitgezet voor de inhuur van een externe adviseur die de evaluatie zal uitvoeren. Naar verwachting zal de externe adviseur begin maart starten met de opdracht, nadat de huidige aanbestedingsprocedure is doorlopen.

Met de Tweede Kamer (TK) is gecommuniceerd dat het streven is om de uitkomst van de evaluatie in de eerste helft van 2024 met de TK te delen.

Communicatie

N.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

Op 27 maart 2024 hebt u een commissiedebat (CD) staatsdeelnemingen in de Tweede Kamer. Hier zal onder andere aandacht zijn voor KLM en het steunpakket in het bijzonder, waaronder ook de evaluatie. We zullen u separaat voorbereiden voor dit CD.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze notitie bevat persoonsgegevens en mag daarom (deels) niet openbaar worden.